

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămînală

Sumarul :

- N. IORGA. — Comemorarea aniversărei Dobrogei.
ION SARICĂ. — Doine.
V. CIOFLEC. — Radu D. Rosetti : Printre Picături (recenzie).
DIMITRIE D. ANGHEL. — Prevestire (poezie).
N. IORGA. — «Cultura Romîna».
X. — Expoziții de pictură
MIHAIŪ. — Cîntec vechiū.
RED. — Note. — Avis.

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIUNEA

STRADA REGALĂ No. 1 (Hotel Union)

BUCUREȘTI

Abonamentul 10 lei pe an || Numărul 20 bani

In Editura Institutului de Arte Grafice „MINERVA“
a ă apărut:

Biblioteca Populară „Minerva“

15 Bani Numărul

- No. 1, 2 și 3. — Istoria populară a Românilor.
» 4. — Cântarea României.
» 5. — Istoria populară a Literat. Române.
» 6. — Revoluția lui Tudor Vladimirescu.
» 7. — Pierderea Basarabiei.
» 8. — Unirea Princip. și Domnia lui Cuza.
» 9. — Mihail Kogălniceanu.
» 10. — Vasile Alexandri.
» 11. — Ștefan-cel-Mare.
» 12—13. — Mihaiu Viteazul de N. Iorga
» 14. — Revoluția lui Horia.
» 15. — Răpirea Bucovinei.
» 16. — Cum să ne creștem copii.
» 17. — Păstrarea sănătății.
» 18. — Ce să cetim.
» 19. — 10 Maiu.
» 20—22 Rășboiul pentru neatîrnare.

In Editura Institutului de Arte Grafice „MINERVA“
au apărut:

Biblioteca Scriitorilor Români

Conținând:

- V. ALEXANDRI: Opere complete. — Vol. I. Poesii
Leï 1.50
- N. BALCESCU: Opere complete. — Istoria Românilor
sub Mihaiŭ-Viteazul Leï 1.50
- P. ISPIRESCU: Opere complete. — Legende sau Bas-
mele Românilor Leï 1.50
- N. FILIMON: Opere complete. — Ciocoiŭ vechi și nouŭ.
Leï 1.50
- GR. ALEXANDRESCU: Opere complete. — Poesii ș
Proză. Leï 1.25
- M. EMINESCU: Poesii Postume. Leï 1.—
- M. EMINESCU: Opere complete. — Literatură populară.
Leï 1.50
- V. ALEXANDRI Opere complete. — Vol II. Teatru
Leï 1.50
- V. ALEXANDRI Opere complete. — Vol III. Teatru
Leï 1.50
- ION CREANGA: Opere complete. — Literatură po-
pulară Leï 1.50
- N. IORGA: Cuvinte Adevărate. Leï 2.50

A APĂRUT :

In Editura Institutului de Arte

==== Grafice și Editură ====

==== „MINERVA“ ====

=București, Strada Regală, 6=

Calendarul Minervei

PE

Anul 1904

Acest calendar este cel mai util și frumos calendar românesc. — Materia literară este aleasă cu cea mai mare îngrijire și ilustrațiunile sunt de o incontestabilă frumusețe artistică. — Printre ilustrațiuni sunt o mulțime de reproduceri după cele mai frumoase aquaforturi ale ilustrului artist TH. AMAN. Afară de acestea un tablou colorat de o mare valoare artistică și un alt tablou reprezentând portretul M. S. Regelui artistic executat.

==== Prețul: Lei 1.25 ====

==== De vîndare la toate librăriile din țară ====
Deposit general: la Inst. de Arte Grafice Minerva, București

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI
Strada Regală, 6

SUB DIRECȚIA UNUI COMITET

ABONAMENTUL
10 Lei pe an

COMEMORAREA ANEXĂRII DOBROGEI

Acum citeva zile s'a serbat cu oarecare pompă — dar fără a se înfățișa cu acest prilej și sentimentele populațiilor din provincie — aniversara de douăzeci și cinci de ani a luării în stăpînire a Dobrogei de ostașul român. Ca la orice comemorare patriotică, blasarea noastră de simili-parisiani ai Răsăritului nu s'a înjosit prin vre-o mișcare de adevărată bucurie, și am avut fericita conștiință că toate s'au întimplat cum trebuia dacă Statul a desăvîrșit în forme exterioare și rigide un program oficial. La cele citeva mii de țeranî fără nume care s'au înmormîntat înaintea de vreme în gropile de var din jurul Plevnei pentru ca steagul nostru, gonit din Basarabia de jos, să se desfășure măcar la Tulcea, Sulina și Constanța, s'au gîndit prea puțin: înțelege doar ori și cine că într'un Stat bine organizat tinerii ce se află supt arme au datoria neplăcută de a merge la război, a fi rîniți și, întimplător, a cădea supt rîni. Dacă e așa, de ce să se mai cheltuiască sentimentalism de prisos?!

În această privință și în altele, recalitrantii cari nu înțeleg și nu urmează spiritul modern, au însă dreptul să socoată, în izolarea lor, că erau amintiri de deșteptat, pentru ca ele să trăiască măcar în acea clipă rară a festivităților.

*

Rupindu-și un drum nou spre Miază-Noapte, Dunărea a încadrat între dinsa și marea largilor talazuri primejdioase un virf de Balcan. Munții de jos trimeteau în acest cadrilater, mic și variat, virfuri de stînci goale, la picioarele cărora se întindeau rotunzitele dealuri și văile roditoare. Dunărea dăruia prisosul de mil bogat din apele sale largi, încetinite în apropierea mării; ea uita nenumărate popoare de pești în lacuri revărsate din bielșugul ei nemărginit. Iar izbiturile valurilor, săpînd țermul răsăritean, deschideau adăposturi de corăbii și chemau la muncă, negoț și bogăție.

Dar în acest unghiū al marilor pustiuri din vechime nu se găseaū oamenii pe cari-i chema răsplata sigură a pămîntului și apeī. Singure limanurile Euxinului antic avură încă de acum două mii de ani orașe grecești: Callatis, Tomi, Istropolis. Încolo rătăcia Scitul, prăda barbarul înarmat și domina în voie sălbateca natură. Era o *Scythia Minor* cu coloniī eline pe coastă.

Apoi «Sciții» mai tirzii, Bulgariī, se coborîră pe aici către locuințele lor trainice, către Canaanul civilisator din dreapta Dunării mesice și dacice. Parte din ei rămase și în acest unghiū de intrare, în aceste propilee de bălării și stuhuri. Înmulțirea elementului românesc dincoace ne făcu apoi, peste trecere de cîteva secole, locuitorī ai amînduror malurilor dunărene, și fluviul părinte curse printre sate românești. Un Domn chiar, Mircea, acel care a luat în stăpînire cîmpia munteană, întinse sceptrul lui norocos până la Mare, pe care și-o caută ca graniță totdeauna expansiunea tuturor popoarelor. El înlocuia aici pe stăpînitorii bulgari ai întregului mal, de la Varna în sus și de la Varna în jos, și cel d'întăiu dintr'o serie, Dobrotici (fiul lui Dobrotă), dădu numele său Dobrogei, acelei pe care o avem noi și celei ce a intrat în alcătuirea Bulgariei de astăzi.

Numele trecu însă prin gura Turcilor, cari obișnuiau a numi țerile după aceia în stăpînirea cărora le găsise ei. Înaintea Turcilor peri trecătoarea dominație a Voevodului muntean. Ei făcură cetăți, șchele, sate de pescari și porturi de mare. Cînd primim cu o compătimitoare simpatie la cinstitul Musulman care se supune fără reserve Regelui Carol, nu trebuie să uităm că străbunii lui n'au cucerit numai, ci au ridicat vechile așezări grecești căzute în ruină, la Chiustenge, la Mangalia, la Sulina și au creat Babadagul, Tulcea. Cînd Tatarii, așezați pe vremea lui Mihaī Viteazul (și *contra* lui) în stepa băsărăbeană a Bugeacului, se revărsară, după eterna logică geografică, asupra Dobrogei, Ținutul avu în sfîrșit și o țeră nime mohammedană. De la acest nou influx de locuitori, Dobrogea n'a mai primit decît ce a trimes Basarabia intrată în mina Rușilor: Lipoveni, Muscali și un nou rînd de Bulgari, cei noi, foarte noi, din județul Tulcea, cari au pornit din coloniile bulgare ale Basarabiei Țarului.

*

Pentru noi Dobrogea a fost o surprindere. Cu toate că erau în cuprinsul ei o sumă de sate românești, cu toate că dincolo de pămîntul ei ne chema zîmbetul soarelui pe valuri, cu toate că linia Companiei engleze ducea de la Chiustenge până în fața grînarelor noastre din Iașiomița, — ea nu figură în programul nostru de reven-

dicări. N'o cercetasem de loc, n'o întrebasesm prin cit de puțină propagandă, și de acolo nu ne chema nimeni.

Și pentru alt ceva o primirăm fără interes: pentru felul cum ni se dădea, pentru prețul cu care o plătiam. Acest preț erau cele trei județe basarabene, așa de românești încă, așa de pline de amintiri, era mândria noastră jertfită de răul aliat rus, era credința noastră în dreptate, sfărîmată. Pe Dunărea de jos aveam, în fața malului cîștigat, pe cel pierdut, mult mai scump. Ni se oferise trampa, și fuseseam biciuiți ca s'o primim.

*

La început toate lucrurile merseră de mintuială, între altele, fără îndoială, și din cauza trîndavei gospodării de ciocoi, de care abia începem a ne dezbara. Lucrurile mari se făcură, se puseră temeliiile adecă, fără nici o grijă deosebită. Statul turcesc lăsa pămînturi întinse, și din sărăcia populației amestecate, în care superioritatea noastră numerică oputeam crea cit se poate de lesne, emigrau — aproape în voie — Turcii, pe cari-i agita încă cel d'întăiu fior de umilință al înfrîngerii și îngenunchierii. Din atitea părți, în hotare și peste hotare, țeranii romîni erau bucuroși să vie într'un bun pămînt nou pentru a tăia brazda lor, care era și brazda rasei, a Statului nostru. Lor li se cuvenia tot pămîntul, și se știe cit de mult din el a căzut în mina, dibaciū furișată sau violent impusă, a economului Bulgar și a elementelor cu trecere în viața politică a centrului.

Iar, de altă parte, într'o țară unde era atîta de făcut pentru romanisarea prin școală, prin biserică, prin cartea populară,—s'ar fi cuvenit a se aduce preoți și învățători din cele mai îndărătnice unghiuri al Ardealului, — până ieri nu s'a făcut nimic.

Ceia ce nu înseamnă că n'am prefăcut Dobrogea. Am prefăcut-o material, prin banii noștri și cei de împrumut, prin inginerii noștri. Am tăiat șosele, am pavat și luminat orașe, am organizat. Dar cine va zice că am făcut tot ce se cuvenia, — mai ales într'o provincie unde dăm oarecum examen înnaintea Europei ce ne privește dia Sulina Comisiei Dunărene, stăpîna economică a brațului?

*

Dar voința Regelui a făcut podul de peste Dunăre și portul Constanței, în care boierimea noastră văzuse mai mult un loc de petrecere pentru vară. Stăruința țeranului, a Mocanului ardelean a făcut din cea mai mare parte a Dobrogei un teren clasic pentru mica proprietate românească înfloritoare. Școlii încep a se clădi sistematic

și ieften. Tăria numărului o avem în sfârșit, și Dobrogea e moșia noastră. Turcii, Grecii sînt cu noi, și cerbicea bulgărească s'a muiat.

*

Să dăm acum drepturi Dobrogenilor? Afară de unul, ei le au. Acel unul sîntem datorî, moral și material, să-l dăm. N'am face însă astfel decît să creștem tovarășii de nenorocire ai miseriei noastre politice? Ce e ticălos nu sînt însă formele, ci moravurile politice, și ar fi cel mai nemernic partidul care, introducîndu-le, s'ar atinge de stabilitatea și liniștea fără de care se periclitează întreaga noastră operă culturală în Dobrogea. Și poate că și această nemernicie ar fi de prisos, căci înțeleptul Turc, șiretul Tatar, Bulgarul practic, și mai ales stăpînul țerii, țeranul moșnean, neatirnat și mindru, nu se mlădiază, de sigur, tot așa de lesne ca plebea de înșelat și de cumpărat a orașelor noastre.

N. IORGA

DOÎNA

Doină, doină plingătoare,
 Viers de înger trist,
 Tînguioasă trecî în zare,
 Harfa ta o strună are
 Pentr'un biet artist...

Doină, cînd ți-aud cuvîntul,
 Mor de jalea ta!
 Doină, tu ne sapi mormîntul!
 Unde ți-ai lăsat avîntul
 Ce ne 'mbarbăta?

Uită bocetele tale,
 Chinuri și nevoi, —
 Rupe strunele de jale,
 Pune platoșe și zale,
 Vîno 'ntre eroi!

Și, nebună, 'nfuriată,
Schimbă-ți tristul vîers; —
Lasă jalea 'n codri, fată,
Marșul pînă 'n zări străbată,
În sălbatic mers!

Paloșul ți-l moaie 'n sînge...
Foc în ochii tăi... —
Nu-î voinic acel ce plinge!—
Sună buciumul și stringe
Falnicii flăcăi!

Să te-aud la luptă cruntă
Cum îi strigi cu drag. —
Și 'n a libertății nuntă,
Să-î văd moartea cum înfruntă
Sub străvechiul steag!

ION SARICĂ.

RADU D. ROSETTI: PRINTRE PICĂTURI

RECENSIE

Cîtă vreme se mai găsesc încă cititori, și nu dintre cei absolut mediocri, cari stau la gînduri, cînd trebuie să aleagă între autorul volumului «Printre Picături» și Caragiale, înțelegeți bine, că nu este ușor a vorbi despre d. Radu D. Rosetti, fără riscul de-a indispuce puțintică lume, ba poate chiar și pe autor.

Cînd citești aprecierile și laudele destrăbălate, cu redactarea cărora de obicei se însărcinează însuși poetul, laude, cari-l cocoțează pe nepoftitele la masa cea de taină a poezilor și-a scriitorilor noștri mari, — este o gravă ofensă adusă trecutului, o sfruntată sfidare către cele cite-va adevărate conștiințe de artiști, cari țin cu demnitate un condei.

Incetșor, să încercăm a răzbi negura de minciuni și de reclamă de conserve, care înfășoară și leagănă acest nume, și cu răbdare s'o facem, căci munca la care ne supunem, numai plăcută nu poate fi.

De la 12 ani scrie, de 15 ani numai este solicitator al Academiei; de la Stat și Comună, pe motive literare, a încasat multe zeci de mii de lei.

Publică versuri, și Duioose, și Sincere, și Din Inimă; publică Cartea Dragostii... altora; Fără Iubire se aruncă în Valuri, cu indiscreta făgăduială că sînt Cele din Urmă. O întîmplare de toate zilele dă publicului O Lecție; nu știi

ce face un Tată-Socru ca mulți alții, pe stradă, și apare Pățania lui Dumitrache. În intervale, pleacă în Largul Lumii, și cine-î mai ține socoteala și altor Păcate, cînd, iacă, ne pomenirăm cu Picăturile astea!

Printre Picături: Pe copertă, un tînăr inspirat, cu mîna la cap, bine înțeles, scrie orî *se face*, printre picăturile cari cad pieziș și inofensive asupra lui: Este poetul! Sensul acestei frumoase întorsături, însemnarea ce-o are, este cu totul alta, cu mult mai abstractă de cît bănuște d. Rosetti, și cu neputință de-a fi materializată într'o ilustrație, cu toată bună-voința autorului, căci «printre picături», nu înseamnă să stai *în casă, la masă, și totuși în ploaie*, și să fi dispus, în orî-ce moment, a ne face jurăminte și declarații.

Și dacă există un autor, în scrierile căruia să poți urmări cu fidelitate peripețiile vieții lui, acesta este d. Rosetti de bună seamă, și D-sa, ca un bi-roș american, ar informa foarte bine pe un biograf. Lucruri din propria d-sale viață, cari nu sînt totdeauna pilde, toate banalitățile ni le dă drept literare. În rezumat, am putea avea:

Crucea — D. Rosetti supleant la Constanța.

«Nu era de stat. Ordonaiu grefierului să rupă sigiliile și începu inventarierea. (Ce gravitate! Nouă ni ticăie inima. Peste ce-o da oare?) În **primul eufăr**, rufărie; flanele *murdare* la un loc cu cămăși curate, ciorapi *puturoși* desperecheați (Notați și desperechiați!) — o sumedenie de boarfe. (Frumoasă garderobă!).

— Cum să trec? întrebă încurcat grefierul.

— Pune No. 1: mai multe rufe.

Cuprinsul **celui-l'alt eufăr** fu *altă decepție* (Da?): covoare rupte, așa de pline de praf, că desfăcîndu-le ne făcurăm hainele albe (Auzi acolo!); printre ele o *fustă jerpelită*.

— Ce facem? întrebă din nou grefierul.

— Pune No. 2: mai multe covoare rupte.

În cel de-al **treilea eufăr**, nu se găsi de cît o pereche de haine albastre de lucrător, și o carte de mecanic.

— L'a lăsat amanet un fochist care a stat cu chirie la noi, ne *explică* bătrîna.

«Nici cel de al **patrulea eufăr** nu era al răposatului. Al altui chiriaș, un student, care fugise într'o noapte, rămînînd dator vr'o sută de franci. Desfăcîndu-l, deterăm numai de pietre. (Ingenioși acești pietroși, cam vechi însă!).

«In sfîrșit(!) *descoperirăm* (!) și **unul** cu oare-care *avere*. Haine, (fusta jerpelită de mai sus, n'o fi vre-o giuvaerica?) în cari erau învelite obiecte de lavă, cu care făcea comerț defunctul, rame *delicate*, lucrate cu ferăstrăul (Rame lucrate cu fierăstrăul?!), scoici de mare, cutii *cochete* cu inscripția *Souvenir, Sorrento*. (rame delicate, cutii cochete, scoici, haine, o întregă *avere*!) «în *putoarea* și'n *murdăria* aceasta, *Sorrento*, *inscripția* de pe capacul unei scoici, par'că luminează toată încăperea.

«Obiectele erau puse de-a valma, cu cărți *grele* peste ele, — pașaportul mortului mototolit între două cutii». (da, exact între două cutii!).

Se vedea că toate fuseseră aruncate acolo în iuteală, să nu cum-va să mai vază cine-va.» (se vede treaba!).

«Și totuși bucata se isprăvește. Ești surprins de ce, fiind-că asemenea lucruri n'au sfîrșanie. Flașnetă!

Dreptate, este o imitație proastă după «*Socoteala*» unui poet adevărat, acesta!

Pentru o floare. «Intr'un circ, *Miss Laura*, «cea mai îndrăzneată imblînzitoare de lei a timpului», stă tristă într'o lojă, așteptînd să'i vină rîndul. Un calomniator a insinuat minciuna, că leilor, încă de pe cînd erau puî, li s'au smuls dinții cu cleștele, încît nu mai sînt periculoși. Dar ceia ce o

umilește mai tare și îi rănește sufletul ei de... *femeie iubitoare*, e că și *Venhop* «omul-șarpe», care i-a mușcat din inimă, o disprețuește. Și pe el l'a influențat calomnia.

«Am auzit că stăpânești
Cu o privire zece lei;
Dar ci-că și tu te 'mblinzești
Cu două-zeci, cînd poți să'i ieși.»

O altă calomnie. Dar cine să fie instigatorul atîtor răutăți? De sigur că «autorul infamiei din stalul I») și Ebers, bruna *căreia ei îi aruncă* (căreia ei îi) acum în fie-care seară Venhop trandafirul pe care îl poartă la butonieră.

— No. 8. Rîndul d-tale, Miss Laura! îi strigă directorul.

În mijlocul arenei, în cușca lor *înzebrelitu*, lei se învîrtesc furioși, urlă de se cutremură bolțile (cari bolți?) și tocmai cînd sînt mai întăritați, își viră capul în gura lor ucigătoare. (Puțintică răbdare, autorule, nu se știe încă).

Și atunci, nebună, nu mai caută împrejur decît un *singur* om, «șarpele», pe care îl iubește și căruia vrea să-i arate, *lui singur*, că nu e lașă. Roza mult dorită îi cade iar la picioare.

Însfîrșit!». Și pe cînd se pleacă s'o ridice, lei se reped și își sfîșie stăpina, care moare pentru o floare!» (Nici mai mult, nici mai puțin!)

(Cu această ocazie, autorul și-a reeditat o murdărioară de epigramă, și ne-a lămurit, că un om, care *face parte* dintr'un circ, nu poate ști, nici controla măcar, dacă lei trupeii au ori nu dinți.)

Bănuital — *Novela de procuror*. «Mulțămită «abilului magistrat», după cum ne spune singur, găsim un țaran, care «zi cu zi din ceasul cînd a aflat că primarul din satul lui trăește cu nevastă-sa, și-a notat impresiile, cu scriitura *strîmbă și tremurată*, dar și le-a notat. E un *memoriu* (!)» (Se poate ceva mai tîrziu și mai de toate zilele? Vezi, ticăloșii aștia de țărani, cînd se pun ei să scrie memoriu, deși cu scriitura și mai strîmbă și mai tremurată, dar le scriu, nu se'ncurcă!).

De-acolo, alegem:

După ce procurorul ia medicului legiuitul jurămînt, *asistă* la autopsia cadavrului. Mortul *despuiat de hainele sîngerate* (trebuia știut aceasta neapărat), ridicat din *poziția* în care a fost găsit, e întins pe-o masă în curte de către sătenii aduși d'inadins; *măcelăritul începe*. Grav, medicul după ce și-a pus mînușile de cauciuc și șorțul alb d'inainte, spintecă corpul drept în două, *scote organele afară unul cîte unul* (e păcat să scapi un așa fermecător amănunt!); cu scalpele, fierăstraie și bisturiuri (scalpele una, bisturiu alta!), extrage alicele din răni (de și cu nici unul din aceste instrumente nu se poate apuca, totuși extrage!), explică procurorului, *devenit galben ca ceara*. (Sensibilitate, numele tău este Rosetti!).

De-oparte, cu foii de busuioc la nas, să alunge *duhourea cadaverică*, ferindu-se de muștele ce bizîesc obraznice împrejur, sătenii privesc *scena nepăsătoră*, par'că ar *asista la tăerea unei vite*» (Cu foii de busuioc la nas, te ferești minunat de muște! Sistemul acesta nenorocit, de-a vedea în țaran o fiară, a mai fost întrebuițat, ceea ce nu-l face însă mai scuzabil în mîinile d-lui Rosetti). «Rudele mortului *aș și 'mbrăcat hainele de doliu*» (Confecționate la Maximovică? ori la M-me Briol?), «blestemă pe *asasin* și se roagă tare lui Dumnezeu să fie prins cit de curînd — dar în fundul conștiinței lor nu l' prea plîng: *le-au lăsat moștenitoare*». (Cită iertare, și ce moralizatoare și nobilă interpretare a sentimentelor omenești!)

Toți, fie-care scriitor, are materialul experienței lui, îl înfășoară în propria lui personalitate, îi împrumută intenții, mișcări, trăește; în tovărășia lui se operează munca aceia secretă, care hotărăște de valoarea unui lucru, și tocmai tîrziu, îți vine cite-o reminiscență, cînd îți trebuie. Este calea naturală. Altfel, ești un comisar prost, care încheie procese după tot ce vede, după tot ce aude. Atunci, cel puțin, n'ai pretenția asta nefundată de literatură. Prezentarea directă a subiectului, banală, așa cum a fost auzit și notat pe trotuar, în tramvaiu, ori aiurea, fără nici-o grijă de-a-l rotunji, și fără să ai nici un ciur la cap pe unde să treacă, fie el ori cît de rar, — unica preocupare de a stenografiia totul, nu se poate numi nici creare, nici artă. Dar poate că nu este drept a pretinde prea mult de la d. Rosetti.

Drept-un joc de cuvinte, pe-un scandal (*Ursu*), l-a poftit o domnișoară la țară, a făcut o nuvelă, și încă necuviincioasă. Cu domnișoara Nelly (*Note de drum*) vorbește, numai de *El*. O revoltă factice, nici-un sentiment sincer, își dă ifose că privește viața de sus:

«La țară, departe de vanele frămîntări omenești. Din fericire (din fericire?) n'am numai dușmani, tot mi-au mai rămas citi-va prieteni; după o zi de drum, în fața unei case priete ești mă opresc, tocmai în fundul Moldovei, în creeri munților.

— Cum, d-ta, nu visez?

— Chiar eu.

— Care ca să zică proverbul: «Promettre c'est noble»...

— Trebuie pus la dosar.

Stăpîna casei e mulțumită, îi citesc sinceritatea în ochi; fără multă ceremonie, îi cer voie să mă curăț de praf.

— Voia la d-ta ca la Banu Ghica. Fă ca la d-ta acasă. Numai să nu te superi: te-am pus la *Cucurigu*. Dar să nu te pichirisești». (Ce mitocancă apare ființa asta, care de sigur e o persoană distinsă. Și uite ce serviciu îi face!) «Se ride (?). Se glumește (?); mamei îi scîntee ochii de mulțămire. Se serbează cele 19 roze ale D-șoarei; Mi se pare, său zăresc și-o lacrimă pe geană? Desigur regretul morții tatălui, care nu mai poate lua parte la sărbătoare». (De sigur! după 19 ani, apare umbra tatălui, și tocmai la banchet,—a picat la timp!)

«Rămîn singur pe terasă cu d-șoara Nelly. Ce seară divină! Sub luna plină care poleește tot, zăresc printre pomi lanul bogat de grîu, legănîndu-se în bătaia vîntului, cu un val; coamele munților, acoperite de păduri argintate și ele, cu un punct auriu în mijloc: focul de vreascuri al vr'unui cioban.

O tăcere sfîntă domnește în aer. În ea s'aude murmurul Tazlăului din vale».

(În creeri munților, nu se seamănă grîu, fiind-că nu crește. Unde-i nota sinceră? Fundul Moldovii este Botoșani, Dorohoi. Să-ți spun eu unde ești? Ești pe valea Tazlăului. Cu Bicăul nu trebuia să glumești! Ești în pragul Moldovii. Seara pădurile sint negre, verdele noaptea așa se vede.)

— «Îți place aici la țară, domnișoară? Nu te-apucă une ori dorul să fi dincolo de orizontul acesta? — Nu. De cite ori mă duc cu mama la București, mă întorc bolnavă. Ah! vizitele acelea insipide, ocupațiunea principală a farnienților! Mă 'ntreb cum poate cine-va să ducă o viață atît de ștearsă». (La București mai sint teatre, concerte, expoziții de pictură, du-te, ascultă și vezi!) «Îmbrăcați ca paiațele (Cine asta? Unde?), colîndă unii pe la alții, se așează în rond — urmează une-ori cite-o tăcere apăsătoare — cînd vorbesc, numai ca să sfîșie pe cel care nu-i de față deschid gura». (Aici, zăresc o ureche indiscretă de autor). «Un nimic, mi-aduce lacrimi în ochi. *Lucruri pe lingă curi d-ta treci fără să le bați în seamă, mie 'mă dai florî de fericiri*». (Nu simte cît de răutăcioasă este d-ra, într'o frază care 'i se potrivește atît de bine). — «Domnișoara Nelly, la culcare! se aude glasul mamei; *Copii* să

facă *nani*. Ca un *copil* am dormit. — Acum, *domnișorule*, aide să-ți arăt ceva», imi zise stăpîna casei». (Copiii! nani!, domnișorule! numai lucruri gingașe își spune autorul). «Acum pricep și mai bine cum au putut oamenii aceștia să trăiască atît amar de ani aici. Și ce cărți! S'ar crede o bibliotecă a Statului. (De unde, până unde?) Pe nesimțite, m'am pomenit într'o zi că știu și eu cîte ceva din maldărul ăsta de *hrisoave*», (Hrisoave sînt documente vechi, nu cărți). — «Să-ți arătăm și grădina, *mamaie*. In grădina curții, sînt mormintele străbunilor. Patru generații își dorm somnul de veci aici — fie-care mormint cu pomul secular lîngă el» (știți, mortul și pomul secular!) «legat cu cercuri de oțel *srușnice*» (Și astea toate in fundul Moldovii, in creeriî muntilor, pe valea Tazlăului!)

«Tot vorbind, am ajuns la pavilionul din fundul grădinei».

— Ceahlăul! imi spune doamna, *incîntată de extazul meu*. Ți l'am lăsat «pour la bonne bouche». (Un munte «pour la bonne bouche»! și ce munte?.. Ceahlăul!) A doua-zi dimineața. — Ai dormit bine? Ai visat ceva frumos in *Cucurigu*l nostru? mă întîmpină d-șoara Nelly. — Ceva foarte frumos, *cadentez*, rar. Un vis frumos — cu ochii deschiși — gîndindu-mă la d-ta. — Din nefericire, visele se împlinesc rar, răspunde încet domnișoara. — Și dacă s'ar îndeplini, «mamaia ar rămîne singură, *insist* eu. — Prea am pus punctul pe *i*. Schimbă vorba: — Ziceați că vreți să plecați la 9 precis. *Mă duc să spun să înhamo caii*». (O domnișoară care 'ntreabă pe un cavaler, care vine pentru prima oară 'n casă, cum a dormit? Și curtea asta de mahală? Te poștește o familie de-treabă, boieri, și să sfîrșești ast-fel petrecania?! Coarde de corăbii să ai în loc de nervi, și tot ai pricepe că nu se potrivește. D-sa, nu!)

Antrac: d. R. D. R. psiholog. «Acțiunea de pe scenă m'a predispus la *melancolie*, căldura caloriferului m'a aruncat într'un fel de *moleșcă plătută*, cadența valsului și oboseala *completează* starea asta sufletească de... *semi-letargie*» (Melancolia este o stare sufletească apăsătoare, moleșeala p'ăcută nu mai este melancolie. Stările se bat în cap, și la mijloc este o mistificare. A complecta însemnează a întregi; la D-sa, cadența valsului și oboseala completează o *semi-letargie*!)

«Incep cu loja regală. Suverana, *întînsă* (De-ce nu lăfăită?) într'un fotoliu mare, privește cu *interes* publicul destul de *nesimțitor* ca s'o binocleze. (De sigur aceștia nu sînt cititorii D-tale) Ridică *mindră* (Biata regină, cel mult dac-o fi suris) capul la *obraznicia mitocanului* de la galerie care strigă in *reșetele omerice* ale sălei: *Sîrba popilor!* (Ce să fie ardoarea asta de ridicol?)

«Doamnele de onoare *se simt jenate*; prefectul poliției, *din loja de alături, în mare ținută*, ese afară *demonstrativ*. Un tînăr din parter se uită *insinuant* în loja regală, *binoclînd-o cîte-va minute*. (Nu cun-va loja regală pentru d-ta este un colț de perdea ridicat? Binoclarea de cîte-va minute o înfierăși cu epitetul de nesimțitor?). *Insfirșit* salută. E nepotul unei doamne de onoare (Ce sens poate avea astă precizare?) Pe urmă, privește împrejur triumfător. (Ce la timp cad următoarele, și cît de bine caracterizează ele seara aceia de spectacol:)

«Săraca regina! Cît a mai suferit și ea! *Și e regină!* Șeade într'un palat, doarme pe puf, în pat de aur, mănîncă numai bunătăți, și i se închină o țară. (Da, măicuțiță! Fiind-că mănîncă bunătăți, d'aia i se închină o țară?). O, sufletul! sufletul șeade tot într'un corp de carne și oase!» (Așa zău!)

«Lîngă dinșii, în cealaltă loje, stau două bătrîni: el, cănit și palid, citește liniștit un jurnal — parc'ar fi la el acasă — ea, zbîrcită și vopsită, răsfoiește programul. Il țîne da'ndoaselea, pîrînd că'l examinează cu mult interes, pe cînd jos două *ștrengari de băieți* cari au observat *scena* (care scenă?) rid de se prăpădesc. (Asta s'a spus de-atîtea ori, apoi stă așa de frumos unui tînăr

să pună pe niște mucoși imaginari, să ia în ris o pereche de moșnegi venerabili și atât de iubiți prin pilda vieții lor.)

«Anul trecut, *cum tot pe vremea asta*, bătrînii și-au pierdut singurul copil, împușcat din dragoste. N'au vrut să'și dea băiatul după fata unei slujnici,— l-au dat morții!» (Și asta apropo de-ce?).

«Iată și o lojă goală, pînă mai eși tot-d'auna ocupată. Ciți din cei cari privesc 'ntr'acolo își amintesc de stăpînul ei? E plătită în abonament pînă la sfîrșitul stagiunei, *să spună măcar ea, prin vidul ei, că lipsește cine-va de-acolo*» (Da! Da! Să spună ea, se aud voci!).

«A! loja ministrului; Mă duc la teatru de vre-o două-zeci de ani. Nu l'am zărit odată». (Se 'nțelege! de-acum 20 de ani e tot el ministru; nu s'a mai schimbat!).

«Și încă una gratis. Asta o știu *numai eu* că nu-î plătită. A dat-o directorul unei cuconițe, căreia îi face curte, — și știu... fiind-că 'i fac și eu...» (Iubiții mei admiratori, vedeți ce bine stați?! Directorul plătește, și ea mă iubește pe mine, îi fac și eu curte.

Iată și marele-avocat *Dosărescu*. (Mai întîlnim aiurea nume: Nifonescu, Celebrescu, Reclamescu. Un scriitor se cunoaște și după nume, creiază o ființă care poate să trăiască, cu însușiri, fie bolnave, fie sănătoase, dar viabile. Un nume imposibil, e o dovadă că-î de carton. În legarea silabelor, cari dau un nume, ori cîtă fantezie ai pune, dacă nu crezi viață, creiază un nume care există. Cațavencu este un nume posibil.) Oferă frumoasei sale jumătăți un cornet cu bomboane, *și apoi paharul cu apă*. Repetă *operația* și cu *fișa*, — copila din prima căsătorie a actualei lui soții. (Repetă *operația*?!)

«Ceva mai încolo, rîde cu hohot o doamnă în negru. (Pe un ton afurisit:) Mi se pare c'o cunosc! (Ha! Ha!) *Nu-s nici șapte luni* (Admirabilă și de-zinteresată memorie! de cînd și-a dus bărbatul la cimitir, de unde s'a întors galbenă și ea.» Dar de ce și îndreaptă toți privirile spre beletajul din colț? (De-ce credeți?) Ați zărit o *pereche căsătorită* de curînd. Doamna a mai fost măritată, și fostul soț s'a nimerit să'și aibă locul alături. Ce mai subiect de vorbă! (Și de nuvelă pentru d. Rosetti.)

Vine interesanta exclamație:

«E lume multă pe care n'o cunosc! Cine știe prin cîte drame, cîte farse și cîte comedii o mai fi jucat și ea! Ce vrea autorul? (Ce fac toți ăștia? Atîtea înregistrări stupide și acuzații nedrepte aruncate în public! Nu-î nici pamphlet măcar! Oftează, și-î pare rău, că nu ni poate spune nimic pe socoteala lor. Degradat trebuie să fie cine-va, ca să aibă atîta lipsă de respect pentru public!»

«Multe persoane le cunosc... după fizionomie». (Sînt curios să știu după ce le-ai mai putea cunoaște.)

«Nu'l cunosc nici pe gomosul spănatec, care acum s'așează pe un fotoliu dar nu știu ce'mi spune că vine de la o serată. (Să-ți spun eu: fracul!) De sigur că nici nu știe ce piesă se joacă. A dat o raită să vadă lumea din sală, și va petrece restul nopții la club. Ce diferență între *el* și *spectatorul sărac* de la galerie, care și-a dat francul *la casă* și șade modest și tăcut pe banca lui». (Să stabilești diferențe între El și Spectatorul sărac, credeți că-î puțin lucru?).

«Mai iată și...»

«Dar orchestra încetează, sala se întunecă, și la lumina rampei se (?) *urmează alt act, cu alte scene* (uite, nu știu ce mă făcea să cred că urma cu aceleași scene) mult mai mincinoase și mai false de cît *cele* văzute de mine în scurta pauză a unui antract. (Ai văzut d-ta scene? Cu atît mai bine!)

La întîmplare, aiurea, citim:

«Cu sufletul patruns de jale,
Zadarnic ochii ți-I tot storci,
Căci și iluziile tale,
Le vor mânca tot niște porci!»

«imi răspunde cam brutal, dar foarte *spiritual*, amicul». (Poate fi ceva mai *spiritual*, de cât niște porci, cari au să mănince niște iluzii?)

În *Alma Mater* avem pe Rosetti-Zola. Nuvela este o necuviință, care nu se poate discuta ca tendință literară. Mediocritățile cînd imită, ieau numai partea rea dintr'un talent. «D. Director al Liceului, *scăldat*, ras, încheiat în redingota-i de sărbătoare, cu fălcile strînse la loc, întinerit par'că, sta întins cu mâinele pe piept între scîndurile sicriului. Robert, muzicantul care ținea o casă mobilată cu chirie în curte, fiind-că nu se găsea cine să păzească mortul noaptea, se oferi el. (Să nu fi fost nici o babă pe aproape?) Pe fereastră, luna dă năvală drept în pieptul mortului. Muzicantul, cu Ana, fata din casă, de care era îndrăgostit, o făcea să înțeleagă arătîndu-i corpul nemișcat din sicriu, că trebuie să *profiți* de moment».

«Îl văzuî pe dînsul, mai palid de cât mortul din sicriu, sărutînd *ochii*, *gura*, *gîtul*, *sinul* fecioarei (Ce desgustătoare insistență!) care vibra sub beția inconștientă ce o cuprinsese, o văzuî pe dînsa închizînd ochii și lăsîndu-se moale după gîtul lui. (Moale după gîtul lui? Nu văd imaginea!), De-abia ținîndu-mi răsufierea, îi văzuî pe amîndoi căzînd, rostogolindu-se, *albi* pe pînza *neagră* (alb, negru,— contrast; face efect!) întînsă pe podele, posedîndu-se în spasmul beției supreme».

Orî cât de stricat ar fi cineva, măreția, misterul morții terbuie să-i impuie.

La vedere = e vorba de un candidat de *însurătoare*. E de mirare cum nu are mai multe nuvele cu subiectul ăsta, căci de cât orî-ce altă funcție, *mai mult* a fost candidat. Toate funcțiile au fost trecătoare, asta e o funcție durabilă!

«Toate, toate și le amintește, și un desgust amar îi umple sufletul. Cum credea el c'o să-și găsească tovarășa de viață, în dorul căreia suspinase atît amar de ani, și ce crudă i se înfățișa realitatea! *Visase* (No. 1) s'o *întîlnească* în cale-i ca pe-o *forță oarbă*, *atrasă fatal într'un punct de întîlnire*, de *altă forță oarbă*, setea de iubire care fierbea în el,— și se ducea s'o *cumpere* ca pe-o *marfă într'un tîrg*, să facă un schimb *interesat*.

(Forța oarbă nu se întîlnește, ci ea dă buzna peste tot ce întîlnește; ea nu-i atrasă, d-le poet, căci nu știe unde merge, doar e oarbă! Fatala explicație a visului cu ceste două forțe oarbe, cari se întîlnesc într'un bilciu, nu-i rea; și rendez-vous-ul e destul de potrivit.) «*Eu îi dau numele meu*, *plătește-mi-l cu 300.000 de fr.!*»

«Deschide ochii *indignat*, și privirea i se oprește pe o fotografie de pe masă, încadrată într'o ramă *delicată*. (Epitetul e plastic!) O contemplează *lung...* (lung, e tot ce trebuia!). A găsit-o el odată, așa cum a visat-o,— sunt mulți ani de atunci, dar gura lumii i-a răpit-o. (Ah! Gura lumii!) *N'avea încă un nume de vînzare*. Nu-i vorba, nici *dînsa n'avea cu ce să i-l cumpere*. (Din moment ce el n'avea nume de vînzare, și dînsa n'avea cu ce să-l cumpere, sîntem chit! Atunci despre ce e vorba?). Ah! Gura lumii! cum ar sfișia-o dac'ar putea că mult rău 'i-a făcut!»

(În adevăr, mare voluptate s'o înșfaci zdravăn, cu stînga de falca de sus și cu dreapta de falca de jos, și să tragi, și să tragi, pînă vei rămnea cu cîte-o falcă în fie-care mînă!).

Dar, la ce bun indignarea? «*Visul*» (No. 2) lui e azi (Ce credeți?) e o doamnă (Va să zică măritată?) din lumea mare. (Bine!), *are copii* (Și mai bine!),

de sigur că l'a uitat. (Na!). Din ce-a fost, n'a mai rămas de cît *regretul* și *fotografia* de pe masă (atît!), care (din gentileță) începe să se ștergă și ea.»

«De ce se albea fotografia, se ștergea cu încetul și amintirea din sufletul lui. (Îmi place mult găsirea acestui inevitabil raport între fotografie și sufletul candidatului!). *Un alt vis* (No. 3) amăgitor îl momi (o momeală care amăgește?) într'o zi, ca să deschidă răni!) Nicî de pe urma lui n'a rămas de cît un jurămînt de dragoste, tăiat dintr'o scrisoare și pus în perete ca o *icoană blestemată*, amintitoare că nu (?) trebuie să creadă în Dumnezeu la care se închinase pîn'atunci.»

(De obiceiî icoanele sînt sfinte; icoană blestemată este o nelegiuire. Îți amintești un lucru ca să nu-l uiți, la d-sa: «amintitoare că nu trebuie» să te mai gîndești acolo. O fi!).

«O jale *adîncă* (și meritată) îi umple sufletul, gîndindu-se la tot trecutul lui, la atîta iubire pierdută în vînt. (N'a fost iubire, ci vise! Nu le numerotărăm?) Se simte mic și umilit, *jicînt în amorul lui propriu* și în *ce-a avut mai sfînt, se socotește singur netrebnic* de fericire, pe cîtă vreme alții au avut *ceva ce pentru el nu s'a putut*. (Pe cîtă vreme te socotești singur netrebnic, pentru ce-ace alții au avut, și dacă pentru tine nu s'a putut, nu trebuie să fii jicînt în amorul tău propriu, chiar în cazul cînd ai avea prea mult). Vede cît se simte de nenorocit fără această rază a iubirii, și-o *milă generoasă* (Mai există și milă răzbunătoare) îl apucă și pentru *biata* ființă văzută cîte-va ceasuri mai'nainte, (Deși cam tîrziu, totuși îl apucă) un *biet copil nevinovat* care așteaptă (?) (cu gura căscată) de la *dînsul* (de la Bibicu!) fericirea.»

Sintem la pag. 139, nicî la jumătatea volumului, și încheem cercetarea.

D. R. D. Rosetti, văzurăm, n'are un moment de concentrațiune, nicî-o armonie de gîndire, nicî o idee, nicî stil, nimic, nimic! Nicî-o nuanță, nicî-o formă, nicî-o proporție. O complectă zăpăceală! Epitete șterse, ieftine, nimic din omul care stă și gîndește, și-și prepară subiectele; nu simte o impulsione artistică care să-î poruncească să-și descarce o sumă de impresii. N'am văzut om să trivializeze cu mai multă înlesnire, să pingărească, cu-o siguranță miraculoasă, tot ce atinge! Artistul trebuie să fie un filtru, nu un canal de scurgere, ca D-sa! Apoi, sufletul este și el un atelier, se amestecă acolo și viața ta și-a altora, se elaborează ceva. D. Rosetti este o fabrică de trivializare a vieții. În tot ce-a scris, nicî-o culoare, nicî-o strălucire, mereu persoana D-sale, și iar persoana D-sale,—de-ar fi cel puțin interesantă! Nu mai spun, că subiectele alese de autor sînt, de multe ori, mai aproape de cutia cu gunoii de cît de lira unui poet!

D-sa face din literatură un expedient, o privește ca pe-o utilitate practică, și, ce-î trist pentru societatea noastră, e că asemenea mijloace, false și nepermise, au rezistat atîta vreme.

V. CIOFLEC.

POVESTIRE

— MOTIV POPULAR GERMAN —

Simțiam că fruntea mi se'nclină,
Și nu știu cum, în somnul lin,
Se făcea pare-că 'n grădină
Dăduse 'n floare-un rosmarin.

Ca prin minune flori bogate
 Nășteau pe ramuri, dar un vint,
 De cum nășteau, le lua toate
 Și le cernea peste-un mormint.

Iar eu urmindu-le 'ncet sborul,
 Țineam în brațe-un vas de lut.
 Și le-adunam, dară ulciorul,
 Căzind, fărime s'a făcut.

Și'n loc de flori — lacrimi de singe,
 Lucind, din vas s'au risipit,
 Și nu știu de ce-mă vine-a plinge:
 De-atunci mereu parc'ai murit.

DIMITRIE D. ANGHE

„CULTURA ROMÂNĂ“

contra culturii române și d. J. Găvănescu contra prietenilor săi¹.

Cultura Română, revistă de pedagogie, științe și litere. Director: I. GĂVĂNESCU, anul I, N-r I¹.

În acest număr d'întîiu al noiei reviste ieșene se cuprind mai mult articole ale d-lui I. Găvănescul, profesor al Universității din Iași, și *bun* profesor pentru care motiv unii din elevii săi s'au ferit a spune o vorbă rea despre lucrarea sa apărută acum în urmă: *Istoria Pedagogiei*, o scriere care nu e, fără îndoială, la adăpostul atacurilor. În d. Găvănescul, ni plăcea nouă, tinerilor, să vedem un tovarăș de sentimente și de idei, un reprezentant al spiritului nou, care nu face păcate, nu le cruță și nu se coboară niciodată până la pactisarea cu păcătoșii. Nimic în scrisese și cuvintele d-sale nu ne îndreptăția să prevedem în harnicul profesor de filosofie un dușman.

Cu cea mai adîncă mirare, ne găsim astăzi înaintea unui adversar vehement și nedrept care iscălește întocmai ca și prietenul nostru de până acum: I. Găvănescul. În *Cultura Română*, care putea începe altfel decît combătînd *adevărata* cultură română, se reproduce pătimașa apreciere, din «Analele Aca-

¹ Această publicație cuprinde și o notiță a d-lui A. D. Xenopol despre Momm-sen, care era «o fire uscățivă cu nasul coroit». Pentru a permite cetitorilor noștri o comparație între acești doi istorici, adăugim că d. Xenopol e «o fire grăsulie cu nasul necoroit».

demiei», a d-lui Gr. G. Tocilescu contra ultimei cărți a d-lui I. Bogdan și tot acolo, sprijinindu-se pe *Întîmpinarea*, de care am vorbit pe larg aici, a aceleiași combatant fără prihană, directorul publicației afirmă lămurit că d. Bogdan a dat dovezi de «rea credință și a abusat de situația sa oficială prin o apreciere arbitrară și o parțialitate nepermisă». Uitam să spun că d. Găvănescul nu s'a mulțămît a da din nou în *Cultura romînă* prețioasele pagini ale censorului științific care e d. Tocilescu, ci le-a întovărășit de considerații proprii, care se termină cu următoarea întrebare, foarte categorică: «În ce va fi specialist d. I. Bogdan, dacă nu se pricepe la limbile slavice de cari e profesor?»

La rîndul mieu, să-mi dea voe d. Găvănescul, de ale cărui lecții la Iași și de a cărui prietenie de până astăzi îmi voiu aduce totdeauna aminte cu plăcere, să mă amestec, dînd și eu unele lămuriri și puind și eu unele întrebări.

D. Gr. Tocilescu nu știe slavonește. Întîmplarea l-a făcut însă să știe că la Brașov se păstrează, în Arhivele orașului, acte scrise în slavonește. Atunci a fost prins de setea de a le tipări. Dar nu le-a copiat, ci le-a fotografizat. Și sînt persoane care pot arăta că aceste fotografii au fost trimise unui slavist străin, care, acesta, a procurat d-lui Tocilescu traducerile pe care d-sa le-a pus, cu mîndrie, în fața traducerilor d-lui Bogdan.

Aș fi crezut că aceste lucruri—știute de toată lumea literară—să fi ajuns și la cunoștința d-lui Găvănescul. Dar chiar fără asemenea informații, d-sa va fi auzit că în jurul cărții d-lui Bogdan s'a încins o polemică. D. Tocilescu a găsit un demn auxiliar în bărbatul de știință consumat, care e d. Gheorghe Ionnescu-Gion: d. Ionnescu a scris cîteva articole triviale în formă și nule în fond, în partea inferioară a ziarului politic «Conservatorul». La aceste articole s'a răspuns imediat de unul dintre cei mai buni cercetători istorici mai tineri, d. A. Lăpădatu, care în scrierea sa despre *Documentele din Brașov*, a înlăturat fără putință de replică toate asalturile zădărnice ale d-lui Gion.

În toată România nu există un singur om luminat și onest care să nu știe că d. Tocilescu e un învățat de cea mai ușoară specie și un critic a cărui normă e interesul personal, interesul imediat al persoanei sale. Nu credea d. Găvănescul că afirmațiile unui astfel de savant trebuie trecute printr'o critică minuțioasă și competentă? Credea d-sa că poate întreprinde, ca profesor de filosofie, o asemenea revisie? Și nu-i inspira nici-o îndoială măcar faptul că, în aceiași sesiune în care d. Tocilescu a decretat nulitatea operei d-lui Bogdan, Academia, în care sînt și istorici, s'a grăbit a alege pe d. Bogdan ca membru activ al ei?

Nu zău, — pun și eu aceste întrebări, și d. Găvănescul va fi păstrat despre relațiile noastre de părere destul de bună ca să mă lămurească.

Mai departe. D. Tocilescu prezintă manualul său de Istoria Românilor pentru aprobare. Manualul e răspins, în urma unui raport scris de d. Bogdan. D. Tocilescu protestă zgomotos. Nu i s'a părut d-lui Găvănescu că spusele unui autor păgubit în interesele sale materiale priv înlăturarea cărții sale din învățămînt sînt a se supune unei critici minuțioase și competente? Și

încă mai mult atunci când autorul împiedicat de la câștig are reputația d-lui Gr. Tocilescu ?

Cu gândul la oameni cari n'au o competență istorică mai mare decât d. Găvănescul, m'am grăbit să arăt în această revistă cât de puțin temei se poate pune pe plîngerile meșteșugite ale autorului unei cărți didactice ce și-a primit soarta ce o merită de mult. D. Găvănescul, care cetește pînă și «Analele Academiei Romîne», secția istorică, d. Găvănescul care străbate paginile unei broșuri polemice obscure în același domeniu, cu totul străin d-sale, al istoriei naționale, nu cetește oare «Sămănătorul», unde a colaborat totuși, — nu spre paguba revistei ? Si ce îndreptățește pe d. Găvănescul ca, atunci când o afirmație vine de la d. Tocilescu și alta, diametral opusă, de la mine, d-sa să socoată că acel care minte și înșală sînt eu, — un om cinstit, cu oareșcare cunoștinți — ori nu ?—și în stăpînirea pînă astăzi a prețioasei d-sale prietenii ?

* * *

Viața aduce, d-le Găvănescul, pe oameni în tot felul de legături, cînd priincioase, cînd nepriincioase. Dar omul cult și consecvent cu sine judecă după valoarea statornică a inteligențelor și caracterelor, iar nu după capriciile întîmplărilor momentului. Și cine e ~~mai~~ mai mult de această normă a prețuirii decât cineva care, ca d. Găvănescul, are un înalt loc pentru propoveduirea celor mai frumoase din ideile curate ale omenirii cugetătoare ?

Alături de noi, d. Găvănescul nu s'ar fi înjosit și n'ar fi avut să jertfească nimic din alesele însușiri care-l împodobesc și care ni-l fac simpatic. Pe cînd așa, stabilindu-se cu zgomot în tabăra dușmanilor, d-sa dă dreptul cuiva de aristocrația de apreciere a d-lui Tocilescu să zică așa : Eu am avut un manual, d. Găvănescul a avut un manual ; manualul meu era de istorie, manualul d-sale era și el de istorie, de și din alt domeniu istoric ; manualul meu a căzut la comisiunea de aprobare, manualul d-sale a căzut și el tot la acea comisiune ; raportorul meu a fost d. I. Bogdan, raportorul d-sale a fost tot d. I. Bogdan ; eu m'am răzbunat atacîndu-l, d-sa s'a răzbunat tot atacîndu-l. Deci, va judeca d. Tocilescu, tot interesul material, tot dorința de câștig, tot lutul și aurul unesc pe oameni, cu lanțurile lor grele, mai statornic decât chemarea aceluiași ideal de adevăr, frumos și bine, de... cultură națională.

Și la asemenea aserțiuni ofensătoare ce am putea răspunde noi, prietenii și sinceri prețuitori ai d-tale, d-le Găvănescul ? Vezi, asta e trist în această polemică regretabilă, că... n'am ști ce să-i răspundem.

N. IORGA.

EXPOZIȚII DE PICTURA

Doi dintre tinerii noștri pictori, N. Pătrașcu și N. Vermont, au deschis, unul la Ateneu, celălalt în Pasagiul Român, expozițiile lor anuale de pictură. Atragem atențiunea publicului asupra calităților ce cuprind, și sîntem siguri, că vor încuraja osteneala lor, de oare-ce cu adevărat, lucrările ce expun, merită o specială și călduroasă luare aminte.

CÎNTEC VECHIŪ

Primăvara, mama noastră,
 Suflă bruma din fereastră
 Și zăpada de pe coastă...

Să mă las iar și în vale,
 C'o pereche de pistoale!

Frunza 'n codru cit se ține
 Toți voinicii trăesc bine;
 Frunza codrul dacă-l lasă,
 Toți voinicii merg acasă
 Și la para focului
 Zac de dorul codrului!

Cules de MIHAIC.

NOTE

Șezătoarea, revistă de folklor, sub direcția d-lui *Artur Gorovei*, cuprinde următoarele articole:

Cîteva cuvinte asupra lui Fortunatus de Nelu Lupu Costache; Basmul de Hristian N. Țapu; Leacuri băbești culese de *Gh. Ruăeanu*; *Note bibliografice de Artur Gorovei* (colecția de folklore a D-lui Tocilescu), — Revista apare în Fălticeni.

A V I S

Peste trei numere, implinindu-se anul al doilea al revistei, rugăm pe toți abonații, cari n'au achitat încă, să ne trimită costul abonamentului.

Ediția populară, după cum s'a anunțat, costă ȘASE LEI pe an plătiți înainte, pentru preoți, învățători la țară și studenți.

Numere singuratice se găsesc la administrație cu prețul obișnuit.

Colecția broșată a anului al doilea se vinde cu zece lei.

ADMINISTRAȚIA